

METODOLOGIE DE EVALUARE
PENTRU
CLASIFICAREA UNIVERSITĂȚILOR
ȘI
IERARHIZAREA PROGRAMELOR DE STUDII
(DRAFT)

Introducere

Răspunzând intereselor individuale și sociale de a avea informații pertinente și valide despre diferențierile instituționale din sistemul de învățământ superior și diferențierile de calitate dintre programele de studii, un consorțiu format din ARACIS (incluzând reprezentanți ai studenților), CNCS, CNATDCU și un organism internațional cu competențe în domeniu, aplică, în conformitate cu prevederile legii, o **metodologie de evaluare pentru clasificarea universităților și ierarhizarea programelor de studii** (denumită în continuare **Metodologie de evaluare**).

Metodologia de evaluare este instrumentul prin care este realizată clasificarea universităților în 3 categorii, conform art. 193 din Legea Educației Naționale, nr. 1/2011, publicată în Monitorul Oficial, anul 179 (XXIII), nr. 18, din 10 ianuarie 2011:

- (a) *universități centrate pe educație;*
- (b) *universități de educație și cercetare științifică, sau universități de educație și creație artistică;*
- (c) *universități de cercetare avansată și educație.*

De asemenea, *Metodologia de evaluare* cuprinde instrumentele prin care este realizată ierarhizarea programelor de studii universitare.

Clasificarea universităților și ierarhizarea programelor de studii sunt două activități distincte.

Metodologia de evaluare permite clasificarea universităților și ierarhizarea programelor de studii universitare în baza unui sistem de arii universitare de interes (denumite, în continuare, *criterii*) și a unor standarde și indicatori. *Metodologia de evaluare* se aplică prin intermediul unor **ghiduri de aplicare**.

Fundamentare

1. Diversitate

Prezenta *Metodologie de evaluare* are în vedere, prin modul în care este construită, accentuarea diversității instituționale în cadrul sistemului românesc de educație superioară.

Premisa luată ca referință este următoarea: un sistem de educație superioară cu un grad ridicat de diversitate instituțională este de așteptat : (a) să satisfacă nevoile unor categorii cât mai largi de studenți; (b) să ofere oportunități de mobilitate academică și socială; (c) să satisfacă cerințele unui evantai larg de piețe ale muncii specializate; (d) să promoveze valorile unei societăți democratice.

Diversitatea instituțională ia forme multiple și se manifestă la niveluri diferite, în funcție de: specializarea disciplinară și profesională (universități comprehensive sau specializate), forma de proprietate (universități publice sau particulare), istoria consacării, dimensiunea măsurată prin numărul de studenți sau de programe de studii etc. O problemă de interes pentru candidații la studenție, pentru angajatori, pentru autoritățile publice responsabile de învățământul superior și pentru public, în general, se referă la disponibilitatea informației despre ***diferențierile instituționale din sistem*** și despre ***diferențele dintre calitatea programelor de studiu***. Mai mult, prin politici publice bazate pe astfel de informații, pot fi stimulate diferențierile instituționale și strategiile de îmbunătățire continuă a calității academice în vederea întâmpinării optime a intereselor beneficiarilor, în special ale studenților și angajatorilor.

Prin *Metodologia de evaluare*, oferim un instrument de identificare a informațiilor privind diferențele dintre universități și programe de studii din perspectiva calității serviciilor de învățământ superior. Totodată, sunt oferite condiții pentru stimularea diversificării academice din învățământul superior prin utilizarea unor instrumente publice diverse de finanțare și prin aplicarea diferențiată, în funcție de scopurile organizaționale asumate, a unor seturi adecvate de criterii de asigurare a calității.

2. Sisteme de ierarhizare și clasificare europene și internaționale

Sistemul de criterii, standarde și indicatori conținut de prezenta *Metodologie de evaluare* a fost elaborat avându-se în vedere:

(a) exemplele de bune practici, de la nivel internațional, cu privire la clasificare și ierarhizare (e.g. U-MAP, ARWU, CHE, Leiden ranking, THE);

(b) propunerile naționale de evaluare a instituțiilor de învățământ superior (de exemplu: *Metodologia de diferențiere a instituțiilor de învățământ superior din România 2010* și *Exercițiul Național de Evaluare a Cercetării ENEC - Ghidul General și Ghidurile Specifice*, realizate în cadrul proiectului „Calitate și Leadership pentru Învățământul Superior”, implementat de UEFISCDI ; *Propunerea de indicatori instituționali a ARACIS* - realizată în cadrul proiectului ACADEMIS implementat de ARACIS).

Clasificarea universităților și ierarhizarea programelor de studii au atins, în prezent, un nivel de răspândire foarte mare. La nivel internațional funcționează zeci de organizații al căror obiectiv este acela de a oferi clasamente ale instituțiilor de învățământ superior, folosind metodologii proprii, de cele mai multe ori bazate pe măsurarea cantitativă.

Între clasificare și clasament există o distincție conceptuală de care trebuie să ținem cont. **Clasamentul (ranking)** presupune stabilirea *a priori* a unor criterii generale care corespund unei anumite clase (spre exemplu - producția științifică) sau mai multor categorii de activități, ponderate în funcție de importanța sau relevanța lor și sintetizate într-un singur indice. Investigarea populației urmărește scorul obținut de către fiecare entitate din populație pe indicele respectiv. Gradul de îndeplinire a diverselor criterii

determină alocarea unui punctaj singular pe indicele compozit, iar pe baza punctajului respectiv, entitățile unei populații sunt plasate într-o poziție ierarhică în raport cu restul membrilor populației. Obiectivul principal al clasamentelor, de regulă, este ordonarea elementelor unei mulțimi cu scopul de a stabili care dintre elemente satisfac în cea mai mare măsură criteriul de ordonare fundamental, sintetizat într-un indice. **Clasificările**, pe de altă parte, au alte obiective. Pe baza datelor obținute în urma investigării populației, în funcție de rezultatele prelucrărilor statistice, se stabilesc indicatori și criterii relevante, cu putere mare de discriminare, care permit construcția unor categorii (clustere) relativ omogene în interior, dar care se diferențiază semnificativ între ele. În urma acestui proces de grupare în categorii, fiecare entitate poate fi integrată, în mod ideal, într-o singură categorie prestabilită (cluster). Clasificările au, de regulă, obiectivul de a grupa în categorii elementele unei mulțimi pentru a reduce numărul de variabile ale unei populații investigate. În general, **clasificările** pot fi caracterizate ca multi-dimensionale, în sensul că vizează evaluarea separată a cel puțin două caracteristici ale unei instituții de învățământ superior, în timp ce **clasamentele** (*rankings*), chiar dacă pot fi multi-dimensionale, rezultă din agregări de scoruri într-un singur indice, fiecare scor agregat corespunzând unei caracteristici și fiind asociat cu o pondere alocată.

Clasificări

Numărul clasificărilor instituțiilor de învățământ superior este destul de mare, la nivel național și internațional. De obicei, clasificările instituțiilor de învățământ superior au un orizont geografic național și se bazează, în principal, pe baze de date comprehensive construite pe serii de timp. Cele mai cunoscute sisteme de clasificare a instituțiilor de învățământ superior sunt: *clasificarea Carnegie* (dezvoltată în SUA de către Fundația Carnegie) și *clasificarea U-Map* (încă în stadiu de inițiere în Europa, de către Comisia Europeană).

Clasamente

Numărul sistemelor de ierarhizare a instituțiilor de învățământ superior sau a programelor de studii este mult mai mare decât cel al sistemelor de clasificare. Astfel, Institutul pentru

Politici în Învățământul Superior (IHEP) din SUA listează nu mai puțin de opt sisteme internaționale de ierarhizare a instituțiilor de învățământ superior, precum și șase sisteme naționale de ierarhizare. Dintre cele opt sisteme internaționale de ierarhizare a instituțiilor de învățământ superior inventariate, putem identifica un prim tip: cel al exercițiilor cu caracter exploratoriu, printre care: *Bibliometric Rankings of World Universities* (inițiat de Centre for Science and Technology Studies, Universitatea Leiden din Olanda), *Global Higher Education Rankings* (inițiat de Educational Policy Institute), *International Professional Ranking Of Higher Education Institutions* (inițiat de MINES ParisTech).

Un al doilea tip de sisteme de ierarhizare este cel permanent sau periodic, cum ar fi: *Academic Ranking World Universities* (ARWU - inițiat de Centre for World-Class Universities și Institute of Higher Education of Shanghai Jiao Tong University, China), *Performance ranking of scientific papers for World Universities* (inițiat de Higher Education Evaluation & Accreditation Council of Taiwan), *The Times World University Rankings* (inițiat de ziarul britanic „The Times”), *Leiden Ranking* (inițiat de Centre for Science and Technology Studies, Universitatea Leiden din Olanda), *CHE - ranking* (inițiat de Centre for Higher Education Development); aici sunt incluse și sisteme de ierarhizare naționale: *Perspektywy University Ranking* (Polonia), *ARRA (Academic Ranking and Rating Agency, Slovacia)*, *US News & World Report (SUA)*, *Forbes (SUA)*, *Time Good Education Guide (UK)*, *Guardian Ranking (UK)*.

La nivelul programelor de studii, pe domenii disciplinare mai largi sau mai specializate, putem găsi o varietate de clasamente, dintre care, cele mai frecvente, sunt cele ale programelor de administrarea afacerilor. Numărul acestor clasamente este foarte mare, iar relevanța lor, la nivel național, poate fi considerată redusă. Cele mai cunoscute sisteme de ierarhizare a programelor de studii universitare sunt *Financial Times Ranking of Business Schools and Programmes*, *Businessweek*, *The Economist*, *CHE Excellence Ranking*.

Limite asumate ale sistemelor de ierarhizare și clasificare

Studiul sistemelor de clasificare și de ierarhizare a scos în evidență o serie de limite ale acestora, pe care trebuie să le avem în vedere. Astfel, cele mai frecvente probleme care apar și care trebuie gestionate sunt următoarele:

- a) majoritatea sistemelor de ierarhizare/clasificare evaluează universitățile ca întreg (ignorând faptul că acestea sunt diferențiate la nivel intern);
- b) ponderile folosite în vederea construcției de indicatori agregați, care acoperă diferite aspecte ce țin de calitate și performanță, pot avea un caracter arbitrar; modalități diferite de agregare a diferiților indicatori pot produce rezultate diferite;
- c) sistemele de ierarhizare/clasificare sunt distorsionate pe dimensiunea cercetare (în special, în științele naturale și medicale);
- d) calitatea predării este reflectată slab sau deloc;
- e) instituțiile de învățământ superior sunt clasificate / programele de studii universitare sunt ierarhizate, chiar în situații în care diferențele de la nivelul datelor nu sunt semnificative statistic;
- f) evaluarea impactului educației asupra studenților reprezintă o arie încă neexplorată de sistemele de clasificare și ierarhizare.

3. Opțiuni și finalități ale Metodologiei de evaluare

Problema de interes în construcția *Metodologiei de evaluare* a constat în eliminarea sau în atenuarea neajunsurilor menționate în secțiunea precedentă. *Metodologia de evaluare* reprezintă un instrument național cu relevanță europeană, care este utilizat atât pentru promovarea de politici publice în domeniul învățământului superior, cât și pentru dezvoltarea de politici instituționale la nivelul fiecărei universități și al programelor de studii.

Având în vedere atât bunele practici de la nivel european și internațional, cu privire la sistemele de ierarhizare și clasificare, cât și experiența națională în domeniu, *metodologia de evaluare* urmărește:

- asigurarea unui ***context de diversificare*** a instituțiilor de învățământ superior și a programelor de studii universitare, în vederea satisfacerii unei game variate de interese și așteptări ale beneficiarilor direcți și indirecti ai educației superioare;
- asigurarea unei ***baze cât mai consistente și transparente de date și informații*** cu privire la universitățile și programele de studii universitare, care să permită beneficiarilor direcți ai educației superioare să ia decizii informate, în conformitate cu propriile interese și scopuri;
- ***oferirea de suport informativ și (auto)evaluativ pentru îmbunătățirea calității universităților și programelor de studii universitare***, în conformitate cu misiunile asumate;
- ***creșterea eficienței finanțării publice a învățământului superior*** și a contribuției acestuia la dezvoltarea națională în context european.

Capitolul 1. Evaluarea în scopul clasificării universităților

Categoriile de universități

Conform Legii Educației Naționale nr. 1/2011 universitățile se clasifică în trei categorii:

- (a) universități centrate pe educație;
- (b) universități de educație și cercetare științifică sau universități de educație și creație artistică;
- (c) universități de cercetare avansată și educație.

Instituțiile de învățământ superior, care participă în procesul de evaluare cu scopul clasificării, trebuie să fie acreditate, potrivit normelor legislației în vigoare. Universitățile și programele de studii care nu participă în procesul de evaluare încalcă prevederile art. 118, art. 124 și art. 192 din Legea Educației Naționale nr. 1/2011, și se plasează în afara sistemului național de învățământ superior, urmând a suporta sancțiunile care decurg din aceasta: nu mai sunt incluse în hotărârile de guvern pentru aprobarea nomenclatorului domeniilor, structurilor instituțiilor de învățământ superior și a specializărilor / programelor de studii universitare de licență acreditate sau autorizate să funcționeze provizoriu organizate de acestea; nu mai pot înmatricula studenți; își pierd dreptul de a emite diplome de studii; nu mai sunt finanțate din fonduri publice.

Metodologia de evaluare pornește de la principiul autonomiei universitare: universitățile își asumă o anumită misiune, în conformitate cu una dintre categoriile de mai sus. În final, clasificarea universităților este rezultatul unui proces de autoevaluare și evaluare, al cărui principiu fundamental constă în evaluarea adecvării practicilor instituționale la realizarea misiunii asumate de universitate.

Decizia privind clasificarea unei universități într-o categorie anumită este rezultatul exclusiv al evaluării externe și comparative. În consecință, organizarea programelor de studii, finanțarea din fonduri publice și tipurile de diplome emise de o universitate sunt dependente în mod exclusiv de poziționarea universității într-o categorie sau alta.

Procesul de evaluare cu scopul clasificării universităților nu reprezintă în niciun fel un proces de ierarhizare a instituțiilor de învățământ superior din România. Obiectivul asumat este ca, prin intermediul său, universitățile să aibă posibilitatea de a-și identifica mai bine poziția în cadrul mediului universitar, social – economic sau cultural și de a-și concentra mai bine resursele pentru a-și îndeplini, cu eficiență, misiunea asumată și pentru a

răspunde nevoilor reale ale beneficiarilor direcți și indirecti ai educației și formării profesionale.

Ca urmare a publicării rezultatelor *Metodologiei de evaluare*, se aplică prevederile Legii Educației Naționale nr. 1/2011. privind clasificarea universităților, organizarea programelor de studii și finanțarea din fonduri publice a serviciilor de învățământ superior.

Activități de evaluare

Evaluarea cu scopul clasificării universităților include următoarele activități:

- (i) *Specificarea criteriilor, standardelor și indicatorilor*, pe baza cărora se realizează autoevaluarea și evaluarea;
- (ii) *Autoevaluarea instituțională* constă în: (a) asumarea unei misiuni instituționale specifice, co-extensive celor trei categorii menționate (i.e.: centrare pe educație, centrare pe educație și cercetare științifică sau pe educație și creație artistică, centrare pe cercetare științifică intensivă și educație); (b) completarea informațiilor solicitate de ghidul de aplicare a metodologiei de evaluare cu scopul clasificării universităților (în continuare, numit **ghid de aplicare**);
- (iii) *Validarea informațiilor raportate de universități în conformitate cu ghidul de aplicare*;
- (iv) *Prelucrarea informațiilor* oferite de universități și integrarea fiecărei universități, pe baza rezultatelor obținute, într-o categorie sau alta;
- (v) *Evaluarea colegială* a calității academice din fiecare universitate de către paneluri de evaluatori internaționali și naționali;
- (vi) *Publicarea rezultatelor*.

Etape ale evaluării

Activitățile de evaluare se repartizează pe două etape: **identificare** și **validare**.

I. Identificarea reprezintă prima etapă de aplicare a *Metodologiei de evaluare* în vederea clasificării universităților. Activitățile din etapa de identificare se realizează de către un **Consortiu de evaluare** format din ARACIS (incluzând reprezentanți ai studenților), CNCS, CNATDCU și un organism internațional cu competențe în domeniul clasificării instituțiilor de învățământ superior. Activitățile sunt:

1. Adoptarea **ghidului de aplicare** prin Ordin al Ministrului, transmiterea către universități a **ghidului de aplicare** și comunicarea termenului limită până la care datele cerute trebuie completate și transmise;
2. Raportarea de către universități a datelor solicitate prin **ghidul de aplicare** și comunicarea acestora către **Consortiul de evaluare**, în forma definită de **ghidul de aplicare**.
3. Verificarea datelor comunicate de către universități. Scopul verificării este acela de a asigura raportarea și comunicarea integrală și validarea informațiilor solicitate prin *Metodologia de evaluare* și **Ghidul de aplicare**. În conformitate cu prevederile art. 192 (1), (2) și (3), din Legea Educației Naționale nr. 1/2011, universitățile sunt responsabile de corectitudinea și veridicitatea datelor declarate. În faza de identificare, **Consortiul de evaluare** va verifica, aleator, veridicitatea datelor declarate.
4. Stabilirea categoriilor de universități pe baza datelor comunicate de fiecare universitate, conform procedurii definite în *ghidul de aplicare*.

II. Validarea reprezintă cea de-a doua fază de aplicare a *Metodologiei de evaluare*. Aceasta constă în organizarea de **vizite de evaluare externă** a tuturor universităților acreditate de către paneluri de evaluatori externi.

În primul exercițiu de evaluare externă, validarea va fi realizată de către un organism internațional cu competență în domeniul ierarhizării și clasificării instituțiilor de învățământ superior sau de către o agenție de asigurare a calității înregistrată în EQAR, din străinătate (conform Legii Educației Naționale nr. 1/2011, art. 193, alin. 6). În această activitate, ARACIS, CNATDCU și CNCS vor oferi sprijin agenției internaționale responsabile de exercițiul de evaluare.

Prin vizitele de evaluare externă se va urmări atât validarea categoriilor de universități stabilite în faza de identificare, cât și invalidarea unor poziții din categoriile identificate sau chiar reconstrucția unor categorii. Implicația directă a acestei opțiuni este că, în cadrul validării, sunt luate ca referințe criteriile, standardele și indicatorii incluși în cadrul *Metodologiei de evaluare* și al ghidului de aplicare. În cursul vizitelor de evaluare externă, constatarea existenței unor date false, neconforme cu înscrisurile oficiale prezentate de către universitate, în procesul de evaluare în vederea clasificării, va fi considerată drept încălcare a art. 192 (2) din Legea Educației Naționale nr. 1/2011 și atrage răspunderea instituției și a persoanelor conform prevederilor legale. De asemenea, în cadrul vizitelor se vor identifica puncte tari și puncte slabe cu privire la diferitele dimensiuni ale activității universităților.

Vizita de evaluare externă, ce corespunde **validării**, este ghidată de patru întrebări cheie întemeiate de abordarea *adecvării la scop*:

(a.) ***Care sunt finalitățile pe care universitatea le urmărește?*** (Cum își definește misiunea și obiectivele organizaționale? De ce a optat pentru acestea? În ce măsură alegerile făcute sunt justificate și valide?). Se urmărește colectarea de informații cu privire la: finalitățile pe care universitatea și le definește pe termen mediu și lung, profilul instituțional al universității și valorile centrale ale acesteia.

(b.) ***Cum își duce universitatea la îndeplinire finalitățile pe care și le-a asumat?*** (Cum sunt proiectate procesele decizionale? Sunt transparente, consistente și echitabile? Cum sunt distribuite autoritatea și responsabilitățile în cadrul universității? În ce măsură procesele, structurile, responsabilitățile sunt adecvate obiectivelor asumate?)

(c.) ***Cum este construit sistemul propriu de management al calității și măsura în care deciziile universității sunt fundamentate pe date empirice valide?*** (care este sistemul de feedback dezvoltat de universitate care să-i permită acesteia să evalueze gradul în care își îndeplinește obiectivele stabilite? În ce măsură procesele decizionale țin cont de informațiile oferite de sistemul de feed-back? Cât de puternică este cultura calității la nivelul universității? Cât de stabile sunt procesele de management al calității educației?)

(d.) ***Ce capacitate de schimbare are universitatea în vederea îmbunătățirii?*** (Ce strategie dezvoltă organizația? Ce capacitate de schimbare are universitatea atât din perspectiva posibilităților disfuncționalități care o împiedică să-și îndeplinească obiectivele, cât și din perspectiva noilor provocări care impun trasarea de noi obiective? Există măsuri care să ducă în mod real la creșterea calității prin raportare la propriile performanțe instituționale anterioare?)

Vizita de evaluare externă ce corespunde **validării** are la bază patru principii:

i.) Accentul puternic pe autoevaluare, atât ca proces, cât și ca raportare (i.e. output al procesului de autoevaluare). Procesul de auto-evaluare trebuie înțeles ca o oportunitate a instituției de a-și îmbunătăți calitatea. Elementele pe care trebuie să le conțină raportul de auto-evaluare, ce urmează a fi prezentat în timpul vizitei de evaluare externă în vederea validării, vor fi transmise fiecărei universități de către **Consortiul de evaluare**;

ii.) Existența unei perspective europene și internaționale;

iii.) Abordarea de tip colegial;

iv.) Orientarea spre îmbunătățirea calității. În acest context, trebuie avut în vedere faptul că vizita de evaluare externă ce corespunde validării definește instituția de învățământ superior mai degrabă ca un întreg și mai puțin ca ansamblu de programe de studii universitare sau unități organizaționale.

Ulterior acestei etape, **Consortiul de evaluare**, pe baza observațiilor făcute în cursul vizitelor, va elabora și publica **Clasificarea finală** a universităților.

Clasificarea universităților se realizează periodic, la interval de 5 ani.

Criteria și standarde de evaluare

Autoevaluarea și evaluarea externă a universităților, în vederea clasificării, se vor realiza pe baza a patru criterii:

1. *Predare și învățare;*
2. *Cercetare;*
3. *Relațiile universității cu mediul extern;*
4. *Capacitate instituțională.*

Fiecărui criteriu de evaluare îi este asociat un set de standarde de referință, iar fiecărui standard îi este asociat un set de indicatori de colectare de date primare (variabile).

Evaluarea în vederea clasificării se realizează pornind de la datele primare, raportate și comunicate de universități, pentru fiecare dintre indicatorii ce corespund standardelor aferente celor 4 criterii de evaluare. Pe baza unei proceduri de calcul statistic, se vor construi indicatori și indici care caracterizează categoriile de universități. Universitățile vor fi grupate pe categorii în funcție de scorurile obținute pe indicatori și indici, pornind de la datele primare pe care le-au furnizat.

Datele primare oferite de universități, indicatorii și indicii rezultați din agregare, procedeele statistice de ponderare a indicatorilor și indicilor, pe baza cărora au fost construite categoriile de universități sunt considerate date și informații de interes public care sunt făcute disponibile celor interesați.

Ghidul de aplicare, ce conține variabilele (i.e. indicatorii de colectare de date brute) ce vor fi utilizate în procesul de colectare de date brute în vederea clasificării universităților, este adoptat prin Ordin al Ministrului Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului.

Variabilele ce corespund standardelor sunt definite în cadrul *ghidului de aplicare*. Variabilele și indicatorii ce corespund standardelor prezentei *Metodologii de evaluare* sunt actualizați periodic de un consorțiu format din ARACIS, CNATDCU și CNCS și adoptate prin Ordin al Ministrului Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului.

Tabelul 1: Criterii și standarde de referință pentru clasificarea universităților

Criteriul nr. 1 (PI) Predare și învățare

Cod standard	Descrierea standardului
PI 1	Asigurarea resurselor umane (<i>Universitatea dovedește o preocupare permanentă pentru asigurarea resurselor umane necesare derulării la standarde de calitate a activităților de predare și învățare.</i>)
PI 2	Curriculum și calificări (<i>Universitatea asigură organizarea de programe de studii al căror curriculum este adecvat nevoilor de formare ale studenților și oferă acestora șanse cât mai mari în inserția pe piața muncii prin calificările obținute în urma absolvirii programelor de studii.</i>)

Criteriul nr. 2 (C) Cercetare științifică

Cod standard	Descrierea standardului
C 1	Rezultate obținute în activitatea de cercetare științifică/creație artistică (<i>Universitatea are în vedere implicarea în activitatea de cercetare științifică/creație artistică, prin creșterea permanentă a rezultatelor efectiv obținute.</i>)
C 2	Asigurarea resurselor necesare activității de cercetare științifică/creație artistică (<i>Intensificarea atragerii resurselor necesare activității de cercetare științifică/creație artistică reprezintă una dintre condițiile asigurării dezvoltării performanței în cercetarea științifică.</i>)

Criteriul nr. 3 (SS) Relațiile universității cu mediul extern

Cod standard	Descrierea standardului
SS 1	Relația cu mediul socio-economic
SS 2	Internaționalizare
SS 3	Implicarea socială și culturală a universității

Criteriul nr. 4 (CI) Capacitate instituțională

Cod standard	Descrierea standardului
CI 1	Capacitatea universității de a susține învățarea și predarea (<i>Universitatea trebuie să demonstreze că deține capacitatea necesară pentru a susține procesul de învățare și predare.</i>)
CI 2	Capacitatea universității de a susține cercetarea (<i>Universitatea trebuie să demonstreze că deține capacitatea necesară pentru a susține cercetarea științifică.</i>)
CI 3	Capacitatea universității de a susține serviciile destinate societății (<i>Pentru a produce efecte pozitive la nivelul mediului socio-economic în care funcționează, universitatea trebuie să dețină resursele necesare pentru susținerea serviciilor destinate societății și a relațiilor pe care le are în mediul extern.</i>)
CI 4	Management universitar (<i>Dezvoltarea instituțională și asigurarea sustenabilității proceselor și activităților se realizează printr-un management universitar adecvat.</i>)

Capitolul 2. Evaluarea cu scopul ierarhizării programelor de studii universitare

Conform Legii Educației Naționale nr. 1/2011, programele de studii universitare organizate în cadrul universităților se ierarhizează în temeiul prezentei *Metodologii de evaluare*. Evaluarea programelor de studii cu scopul ierarhizării pornește de la principiul autonomiei universitare și este rezultatul unui proces de autoevaluare și evaluare instituțională.

Procesul de evaluare în vederea ierarhizării programelor de studii universitare este distinct de procesul de evaluare în vederea clasificării universităților.

Pentru scopurile ierarhizării, programele de studii sunt identificate pe baza diviziunii academice a cunoașterii științifice și artistice și se referă *tale-quala* la rezultatele activităților de organizare curriculară și cercetare științifică din cadrul unui domeniu de studii. ARACIS, CNCS și CNATDCU propun MECTS lista domeniilor de studii pentru care sunt elaborate ierarhii ale programelor de studii.

Evaluarea în vederea ierarhizării programelor de studii se realizează periodic la intervale de 5 ani.

Activități de evaluare

Evaluarea cu scopul ierarhizării programelor de studii universitare include următoarele activități:

- (i) *Specificarea criteriilor, standardelor și indicatorilor, pe baza cărora se realizează autoevaluarea și evaluarea, prin intermediul **metodologiei de evaluare și a ghidului de aplicare** aferent;*
- (ii) *Autoevaluarea unui program de studii universitare constă în: (a) specificarea domeniului de studii universitare și a grupului de domenii de studii în care programul de studii universitare evaluat se poziționează; (b) completarea informațiilor solicitate de **ghidul de aplicare**, ce corespund domeniului de studii universitare și grupului de domenii de studii universitare în care programul de studii universitare evaluat se poziționează (în continuare, în acest capitol, ghid de aplicare);*
- (iii) *Validarea informațiilor raportate de universități în conformitate cu ghidul de aplicare aferent metodologiei de evaluare a programelor de studii universitare cu scopul ierarhizării;*
- (iv) *Prelucrarea informațiilor oferite de universități și integrarea programelor de studii universitare evaluate, pe baza rezultatelor obținute, într-o ierarhie sau alta;*
- (v) *Publicarea rezultatelor.*

Aceste activități se repartizează pe două etape: **identificare** și **validare**.

Identificarea reprezintă prima etapă de aplicare a *Metodologiei de evaluare* în vederea ierarhizării programelor de studii universitare organizate de universități și include următoarele activități:

1. Transmiterea către universități a **ghidului de aplicare** și comunicarea termenului limită până la care datele cerute trebuie completate și transmise;
2. Raportarea de către universități a datelor solicitate **prin ghidul de aplicare** și comunicarea acestora către **Consortiul de evaluare**, în forma definită de **ghidul de aplicare**.

3. Stabilirea claselor și ierarhiilor de programe de studii universitare pe baza datelor comunicate de fiecare universitate, conform procedurii definite în *ghidul de aplicare*.

Validarea reprezintă cea de-a doua fază de aplicare a *Metodologiei de evaluare* și constă în verificarea datelor comunicate de către universități pe programe de studii. Scopul verificării este acela de a asigura raportarea și comunicarea integrală și validarea informațiilor solicitate prin *Metodologia de evaluare* și ghidul de aplicare. În conformitate cu prevederile art. 192 (1), (2) și (3), din Legea Educației Naționale nr. 1/2011, universitățile vor fi responsabile de corectitudinea și veridicitatea datelor declarate. **Consortiul de evaluare** va verifica, aleator, veridicitatea datelor declarate în această fază, în minimum 20% din programele de studii ale unei universități. Această activitate de validare va fi realizată de către experți desemnați de ARACIS, CNCS și CNATDCU.

Criterii și standarde de evaluare

Evaluarea programelor de studii universitare cu scopul ierarhizării se realizează în funcție de domeniul de studii, pe baza rezultatelor efective asociate cu următoarele **criterii de evaluare**:

1. *Predare și învățare;*
2. *Cercetare științifică;*
3. *Relațiile universității cu mediul extern;*
4. *Capacitate instituțională.*

Fiecărui criteriu de evaluare îi este asociat un set de standarde de referință, iar fiecărui standard îi este asociat un set de indicatori de colectare de date primare (variabile).

Evaluarea în vederea ierarhizării programelor de studii universitare se realizează pornind de la datele raportate și comunicate de universități pentru fiecare dintre indicatorii (variabilele) ce corespund standardelor aferente celor 4 criterii de evaluare. Altfel spus, programele de studii universitare, care intră în procesul de ierarhizare, pe baza unei proceduri de calcul, vor primi un punctaj pe baza datelor raportate pentru fiecare indicator de colectare de date primare.

Definirea indicatorilor/variabilelor ce corespund standardelor este realizată în cadrul **ghidului de aplicare**. Variabilele ce corespund standardelor prezentei metodologii de evaluare sunt publicate periodic de un consorțiu format din ARACIS, CNATDCU și CNCS.

În urma aplicării *metodologiei de evaluare* și a *ghidului de aplicare*, vor rezulta ierarhii de programe, pe domenii de studii. Astfel, programele de studii universitare ale fiecărei universități vor fi ierarhizate/clasificate la nivelul domeniilor de studii în care sunt organizate. În interiorul fiecărei ierarhii pe domeniu de studii, în funcție de punctajul obținut, programele de studii ale unei universități vor fi distribuite într-una din următoarele clase: **A, B, C, D și E**. Poziționarea programelor de studii ale unei universități într-una dintre cele 5 clase ale unei ierarhii de domeniu disciplinar, se realizează în conformitate cu o procedură de calcul. Conform acestei proceduri, într-un domeniu de studii, programele de studii organizate de o universitate primesc un punctaj, pe baza valorilor raportate pentru fiecare indicator de performanță specific.

Ghidul de aplicare, ce conține variabilele (i.e. indicatorii de colectare de date brute) ce vor fi utilizate în procesul de colectare de date brute în vederea ierarhizării programelor de studii universitare va fi adoptat prin Ordin al Ministrului Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului.

În sensul prezentei *Metodologii de evaluare*, un program de studii universitare nu poate participa în procesul de evaluare, în vederea ierarhizării, decât dacă a fost autorizat sau acreditat, în urma evaluării externe a calității, realizate de Agenția Română de Asigurare a Calității în Învățământul Superior (ARACIS) sau de o altă agenție înscrisă în EQAR. Participă la procesul de evaluare toate programele de studii autorizate sau acreditate. Un program de studii universitare cu un profil disciplinar specific nu poate face parte, în același timp, din mai multe ierarhii de domenii de studii.

Tabelul 2: Criterii și standarde de referință pentru ierarhizarea programelor de studii universitare

Criteriul nr. 1 (PI) Predare și învățare

Cod standard	Descrierea standardului
PI 1	<i>Asigurarea resurselor umane (Universitatea dovedește o preocupare permanentă pentru asigurarea resurselor umane necesare derulării la standarde de calitate a activităților de predare și învățare implicate de programele domeniului de studiu evaluat.)</i>
PI 2	<i>Curriculum și calificări (Universitatea asigură organizarea de programe de studii al căror curriculum este adecvat nevoilor de formare ale studenților și oferă acestora șanse cât mai mari în inserția pe piața muncii prin calificările obținute în urma absolvirii programelor de studii.)</i>

Criteriul nr. 2 (C) Cercetarea științifică

Cod standard	Descrierea standardului
C 1	<i>Rezultate obținute în activitatea de cercetare științifică/creație artistică (Universitatea are în vedere implicarea în activitatea de cercetare științifică/creație artistică, prin creșterea permanentă a rezultatelor efectiv obținute la nivelul programelor sale de studii.)</i>
C 2	<i>Asigurarea resurselor necesare activității de cercetare științifică/creație artistică (Intensificarea atragerii resurselor necesare activității de cercetare științifică/creație artistică reprezintă una dintre condițiile asigurării dezvoltării performanței în cercetarea științifică.)</i>

Criteriul nr. 3 Relațiile universității cu mediul extern

Cod standard	Descrierea standardului
SS 1	Relația cu mediul socio-economic
SS 2	Internaționalizare
SS 3	Implicarea socială și culturală a universității

Criteriul nr. 4 Capacitate instituțională

Cod standard	Descrierea standardului
CI 1	Capacitatea universității de a susține învățarea și predarea la nivelul programelor sale de studii (<i>Universitatea trebuie să demonstreze că deține capacitatea necesară pentru a susține procesul de învățare și predare, la nivelul programelor sale de studii.</i>)
CI 2	Capacitatea universității de a susține cercetarea la nivelul programelor sale de studii (<i>Universitatea trebuie să demonstreze că deține capacitatea necesară pentru a susține cercetarea științifică, la nivelul programelor sale de studii.</i>)
CI 3	Capacitatea universității de a susține serviciile furnizate societății prin programele sale de studii (<i>Pentru a produce efecte pozitive la nivelul mediului socio-economic în care funcționează, universitatea trebuie să dețină resursele necesare pentru susținerea serviciilor destinate societății și a relațiilor pe care le are în mediul extern.</i>)

Glossar

Consortiul de evaluare - structură instituțională formată din ARACIS, CNATDCU, CNCS și un organism internațional de specialitate, care gestionează procesul de evaluare cu scopul ierarhizării programelor de studii și a clasificării universităților, atât în etapa identificării, cât și în cea a validării, cu respectarea prevederilor Legii Educației Naționale nr. 1/2011 (art. 193).

Beneficiari direcți ai educației și formării profesionale - elevii, studenții, precum și persoanele adulte cuprinse într-o formă de educație și formare profesională.

Beneficiarii indirecti ai educației și formării profesionale - familiile beneficiarilor direcți, angajatorii, comunitatea locală și, într-un sens mai larg, întreaga societate.

Clasificarea universităților - diferențiere realizată pe baza unei proceduri și în temeiul unei metodologii, în urma căreia universitățile sunt distribuite în trei categorii (a) universități centrate pe educație, (b) universități de educație și cercetare științifică, sau universități de educație și creație artistică, și (c) universități de cercetare avansată și educație.

Comunitate universitară - include studenți, personal didactic și de cercetare și personal didactic și de cercetare auxiliar, persoane cărora li s-a conferit calitatea de membru al comunității universitare, prin hotărâre a Senatului universității.

Identificare - procesul prin care programele sunt poziționate într-o singură ierarhie de programe, sau procesul prin care universitățile sunt poziționate într-o singură clasă.

Ierarhizarea programelor universitare de studii - evaluare realizată, pe baza unei proceduri și în temeiul unei metodologii, în urma căreia programele universitare de studii sunt ierarhizate în funcție de patru criterii - *predare și învățare, cercetare, relațiile universității cu mediul extern și capacitate instituțională* - și în funcție de standardele și indicatorii de performanță ce corespund acestor patru criterii.

Metodologia de evaluare - instrument de evaluare în scopul ierarhizării programelor de studii și a clasificării universităților.

Validare - procesul prin care sunt construite ierarhiile de programe sau procesul prin care sunt construite categoriile de universități.